

КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ШКОЛА СУПЕРГЕРОЇВ»

НАКАЗ

«06» грудня 2022 р.

№ 17-з

Про затвердження порядку реагування
на випадки булінгу (цькування) вихованців/учнів
освітніх центрів державної установи «Школа супергероїв»

У відповідності до частини 1 статті 16 Конвенції про права дитини, статті 52 Конституції України, пункту 3¹ частини 1 статті 1 Закону України "Про освіту", частини 2 статті 54 Закону України "Про освіту", Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України 28 грудня 2019 року № 1646, з метою своєчасного реагування на випадки булінгу (цькування) вихованців/учнів освітніх центрів державної установи «Школа супергероїв»,

НАКАЗУЮ

1. Затвердити Порядок реагування та випадки булінгу (цькування) вихованців/учнів освітніх центрів державної установи «Школа супергероїв» (надалі – Порядок), що додається.

2. Визначити, що уповноваженою особою з реагування на випадки булінгу (цькування) в освітніх центрах державної установи «Школа супергероїв» є керівник (завідувач) відповідного освітнього центру.

3. Контроль за виконанням цього наказу покласти на заступника директора з навчально-методичної роботи – керівника навчально-методичного центру державної установи «Школа супергероїв» Ольгу Набоченко.

В.о. директора

Євгенія СМІРНОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказом державної установи

«ШКОЛА СУПЕРГЕРОЇВ»

від 06.12.2022 № 17-з

ПОРЯДОК

реагування на випадки булінгу (цькування) вихованців/учнів освітніх центрів державної установи «школа супергероїв»

1. Преамбула

Жодна дитина не може бути об'єктом свавільного або незаконного втручання в здійснення її права на особисте і сімейне життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції або незаконного посягання на її честь і гідність.

В державній установі «Школа супергероїв» (надалі – Школа) панує дитиноцентризм та рівність усіх вихованців/учнів у доступі до якісних освітніх послуг Школи та відсутність дискримінації за будь-якою ознакою.

Педагогічні працівники освітніх центрів Школи зобов'язані захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою, пропаганди та агітації, що завдають шкоди здоров'ю здобувача освіти.

Працівники освітніх центрів Школи (педагогічні штатні працівники, залучені педагогічні працівники та фахівці, що надають корекційно-розвиткові та психолого-педагогічні послуги за договорами цивільно – правового характеру, волонтери, що на добровільних засадах проводять заняття у секції/гуртку), тобто всі хто контактує з вихованцями/учнями в Школі повинні бути ознайомлені з інформацією про захист дітей від усіх форм насильства, у тому числі булінгу (цькування) під час освітнього процесу.

Цей Порядок реагування на випадки булінгу (цькування) вихованців/учнів освітніх центрів Школи (надалі – Порядок) має свої особливості, у зв'язку з тим що Школа не належить до закладів освіти, Порядок визначає механізм та послідовність реагування на випадки булінгу (цькування) в освітніх центрах Школи та підлягає обов'язковому застосуванню працівниками освітнього центру Школи.

2. Визначення термінів

Булінг (цькування) - діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Кривдник (булер) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, яка вчиняє булінг (цькування) щодо іншого учасника освітнього процесу.

Потерпілий (жертва булінгу) - учасник освітнього процесу, в тому числі малолітня чи неповнолітня особа, щодо якої було вчинено булінг (цькування).

Спостерігачі - свідки та (або) безпосередні очевидці випадку булінгу (цькування).

Сторони булінгу (цькування) - безпосередні учасники випадку: кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності).

3. Ознаки булінгу

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін - кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого.

Проявами, які можуть бути підставами для підозри в наявності випадку булінгу (цькування) учасника освітнього процесу, є:

- замкнутість, тривожність, страх або, навпаки, демонстрація повної відсутності страху, ризикована, зухвала поведінка;
- неврівноважена поведінка;
- агресивність, напади люті, схильність до руйнації, нищення, насильства;
- різка зміна звичної для дитини поведінки;
- уповільнене мислення, знижена здатність до навчання;
- відлюдкуватість, уникнення спілкування;

- пониження за допомогою мобільних телефонів та інтернету (СМС-повідомлення, електронні листи, образливі репліки і коментарі у чатах і т.д.), поширення чуток і пліток.

До булінгу (цькування) в освітнього центрі Школи належать випадки, які відбуваються безпосередньо в приміщенні освітнього центру Школи.

Працівники освітнього центру Школи мають розрізняти випадок булінгу з випадковою бійкою або сваркою.

Булінг характеризується специфічними особливостями:

- 1) прояв насильницьких, агресивних дій;
- 2) дії мають тривалий контекст;
- 3) дії спрямовані на людину, не здатну захиститися;
- 4) дії булінгу є цілком усвідомленими.

5. Види булінгу

Види булінгу можна об'єднати в групи вербального, фізичного та емоційного (соціального) знуцання, які часто поєднуються для більш сильного впливу. 70% знуцання відбувається вербально: принизливі обзивання, дошкуляння, жорстока критика, плямування репутації, висміювання, агресивні зауваження, записки з погрозами застосування насилля, поширення неправдивих обвинувачень, ворожих чуток та пліток.

- **Фізичне насильство** найбільш помітне, однак складає менше третини випадків булінгу (штовхання, підніжки, зачіпання, бійки, ляпаси, пошкодження та знищення одягу та особистих речей жертви, а також погляди, жести, образливі рухи тіла та міміки обличчя).

- **Економічний булінг** – крадіжки, пошкодження чи знищення одягу та інших особистих речей жертви, вимагання грошей тощо.

- **Психологічний булінг** – принизливі погляди, жести, образливі рухи тіла, міміки обличчя, поширення образливих чуток, ізоляція, ігнорування, погрози, жарти, маніпуляції, шантаж тощо.

- **Сексуальний булінг** – принизливі погляди, жести, прізвиська та образи сексуального характеру, зйомки у роздягальнях, поширення образливих чуток, сексуальні погрози, жарти тощо.

- **Кібербулінг** – пониження за допомогою мобільних телефонів, інтернету, інших електронних пристроїв (пересилка неоднозначних фото, обзивання по телефону, знімання на відео бійок чи інших понижень і викладання відео в мережу інтернет, цькування через соціальні мережі).

- ізоляція, виключення з групи, небажання інших учасників освітнього процесу спілкуватися;
- занижена самооцінка, наявність почуття провини;
- поява швидкої втомлюваності, зниженої спроможності до концентрації уваги;
- демонстрація страху перед появою інших учасників освітнього процесу;
- схильність до пропуску навчальних занять (у разі коли заклад охорони здоров'я, в якому дитина проходить лікування чи реабілітацію надає дозвіл на відвідування вихованцем/учнем уроку за станом здоров'я);
- відмова відвідувати заняття з посиланням на погане самопочуття, при цьому дозвіл на можливість відвідати заняття за станом здоров'я заклад охорони здоров'я, в якому дитина перебуває наданий;
- депресивні стани;
- аутоагресія (самоушкодження);
- суїцидальні прояви;
- явні фізичні ушкодження та (або) ознаки поганого самопочуття (нудота, головний біль, кволість тощо);
- намагання приховати травми та обставини їх отримання;
- скарги дитини на біль та (або) погане самопочуття; пошкодження чи зникнення особистих речей; вимагання особистих речей, їжі, грошей; жести, висловлювання, прізвиська, жарти, погрози, поширення чуток сексуального (інтимного) характеру або інших відомостей, які особа бажає зберегти в таємниці;
- наявність фото-, відео- та аудіоматеріалів фізичних або психологічних знущань, сексуального (інтимного) змісту;
- наявні пошкодження або зникнення майна та (або) особистих речей.

4. Форми булінгу

Найпоширенішими формами булінгу є:

- словесні образи, глузування, обзивання, погрози;
- образливі жести або дії, наприклад, плювки;
- залякування за допомогою слів, загрозливих інтонацій, щоб змусити жертву щось зробити чи не зробити;
- ігнорування, відмова від спілкування, виключення із гри, бойкот;
- вимагання грошей, їжі, речей, умисного пошкодження особистого майна жертви;
- фізичне насилля (удари, щипки, штовхання, підніжки, викручування рук, будь-які інші дії, які заподіюють біль і навіть тілесні ушкодження);

6. Суб'єкти реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в освітньому центрі Школи

Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в освітньому центрі Школи (далі - суб'єкти реагування) є:

- служба освітнього омбудсмена;
- служби у справах дітей;
- центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;
- органи місцевого самоврядування;
- керівники та інші працівники освітнього центру Школи;
- секретаріат Школи;
- засновник Школи або уповноважений ним орган;
- територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України.

Суб'єкти реагування на випадки булінгу (цькування) діють в межах повноважень, передбачених законодавством.

Працівники освітнього центру Школи у разі, якщо вони виявляють булінг (цькування), зобов'язані:

- вжити невідкладних заходів для припинення небезпечного впливу;
- за потреби відвести дитину до медичного працівника для надання медичної допомоги в закладі охорони здоров'я в якому дитина перебуває на лікуванні або реабілітації;
- звернутись (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України;
- повідомити керівника (завідувача) освітнього центру Школи та принаймні одного з батьків або інших законних представників вихованця/учня, яка стала стороною булінгу (цькування);
- повідомити секретаріат Школи.

7. Подання заяв або повідомлень про випадки булінгу (цькування) в освітньому центрі Школи

Учасники освітнього процесу можуть повідомити про випадок булінгу (цькування), стороною якого вони стали або підозрюють про його вчинення стосовно вихованця/учня Школи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу або про який отримали достовірну інформацію, керівника (завідувача) освітнього центру Школи та інших суб'єктів реагування на випадки булінгу (цькування) під час освітнього процесу.

У освітньому центрі Школи заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) або підозру щодо його вчинення приймає керівник (завідувач) освітнього центру Школи.

Повідомлення можуть бути в усній та (або) письмовій формі, в тому числі із застосуванням засобів електронної комунікації.

Усі заяви про випадки булінгу (цькування), що надходять до Школи, реєструються у журналі.

Керівник (завідувач) освітнього центру Школи у разі отримання заяви або повідомлення про випадок булінгу (цькування) невідкладно видає рішення про проведення розслідування випадку булінгу (цькування).

За потреби відводить вихованця/учня до медичного працівника закладу охорони здоров'я, в якому дитина перебуває на лікуванні або реабілітації для надання медичної допомоги.

Якщо випадок є булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то керівник (завідувач) освітнього центру Школи протягом однієї доби повідомляє:

- секретаріат Школи;
- територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України;
- принаймні одного з батьків або інших законних представників вихованця/учня, що став стороною булінгу (цькування);
- службу у справах дітей з метою вирішення питання щодо соціального захисту вихованця/учня, що став стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
- центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг.

Оскільки освітній центр Школи, не є закладом освіти керівник (завідувач) освітнього центру Школи не створює комісію для розгляду випадку булінгу (цькування).

8. Відповідальність осіб причетних до булінгу

Відповідно до ст. 173-4 Кодексу України про адміністративні правопорушення:

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що

вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого:

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення:

тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Вчинення малолітніми, або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, правопорушення, відповідальність за яке передбачено цією статтею:

тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років:

тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Неповідомлення керівником закладу освіти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу:

тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

Заступник директора
з навчально-методичної роботи,
керівник навчально-методичного центру
державної установи «Школа супергероїв»

Ольга НАБОЧЕНКО